

“Cải thiện chất lượng quản trị công ty nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ thống ngân hàng thương mại Việt Nam” là đề tài do TS. Nguyễn Thị Hoài Thu - Giám đốc Trung tâm đào tạo và hợp tác Quốc tế - Học viện Ngân hàng làm chủ nhiệm. Đề tài đã hoàn thành nghiên cứu và bảo vệ thành công tại Hội đồng Tư vấn đánh giá nghiệm thu kết quả thực hiện nhiệm vụ khoa học và công nghệ trong tháng 5/2016, đạt loại giỏi, Tạp chí Ngân hàng xin trân trọng giới thiệu tóm tắt những nội dung cơ bản của đề tài để bạn đọc tham khảo.

Chương 1:

NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ TÁC ĐỘNG CỦA QUẢN TRỊ CÔNG TY ĐẾN HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG CỦA NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI

1. Lý thuyết quản trị công ty

Có thể được tóm lược như sau:

(i) Quản trị công ty là một hệ thống các mối quan hệ, được xác định bởi các cơ cấu và các quy trình. Các cơ cấu và quy trình xác định những mối quan hệ này thường xoay quanh cơ chế quản lý năng lực hoạt động và các cơ chế báo cáo khác nhau.

(ii) Những mối quan hệ trong quản trị công ty nhiều khi liên quan tới các bên có các lợi ích khác nhau, đôi khi là những lợi ích xung đột. Các công ty cần phải xem xét và đảm bảo sự cân bằng giữa những lợi ích xung đột này.

(iii) Tất cả các bên đều liên quan tới việc định hướng và kiểm soát công ty.

(iv) Mục đích của quản trị

CẢI THIỆN CHẤT LƯỢNG QUẢN TRỊ CÔNG TY NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG CỦA HỆ THỐNG NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI VIỆT NAM

công ty là nhằm phân chia quyền lợi và trách nhiệm một cách phù hợp và qua đó, làm gia tăng giá trị lâu dài của các cổ đông.

2. Quản trị công ty trong ngân hàng thương mại (NHTM)

Về cơ bản, quản trị công ty trong ngân hàng có một số đặc điểm nổi bật, gồm: (i) Chịu sự giám sát của nhiều bên liên quan; (ii) Sự giám sát của các chủ nợ đối với việc sử dụng vốn của ngân hàng là không dễ dàng; (iii) Vấn đề thông tin không cân xứng và sự lựa chọn đối nghịch trong ngân hàng nghiêm trọng hơn các loại hình doanh nghiệp khác.

Về khuôn khổ pháp lý, trên thế giới, có hơn 200 bộ quy tắc quản trị công ty đã được xây dựng cho hơn 72 quốc gia và vùng lãnh thổ. Phần lớn những bộ quy tắc này tập trung vào vai trò của Hội đồng quản trị hoặc Ban kiểm soát của công ty, trong phạm vi một nước. Chỉ có các nguyên tắc quản trị công ty của OECD là có hướng dẫn cho cả các nhà hoạch định chính sách lẫn các doanh nghiệp và đề cập khá đầy đủ các lĩnh vực trong phạm vi quản trị công ty, được chấp nhận rộng rãi trên thế giới như là một khuôn khổ chuẩn mực và một tài liệu tham khảo chuẩn trong lĩnh vực quản trị công ty. Ngoài ra, đối với lĩnh

vực ngân hàng, những khuyến nghị của Ủy ban Basel về giám sát ngân hàng cũng được coi là một bộ khung cơ bản.

3. Tác động của chất lượng quản trị công ty tới hiệu quả hoạt động của NHTM

Chất lượng quản trị công ty và hiệu quả hoạt động của NHTM có mối quan hệ qua lại, tác động lẫn nhau. Một mặt, NHTM càng hoạt động hiệu quả, càng có điều kiện quan tâm củng cố các vấn đề liên quan đến đội ngũ lãnh đạo, các cơ chế quản trị, giám sát... Mặt khác, chất lượng quản trị công ty trong ngân hàng có ảnh hưởng lớn đến hiệu quả hoạt động của ngân hàng. Trong đó, các nhân tố như quy mô, thành phần Hội đồng quản trị, Kiểm toán độc lập; mức độ chuyên cần của đội ngũ lãnh đạo, cơ chế lương thưởng, minh bạch thông tin,... được xem là có tác động trực tiếp.

4. Kinh nghiệm về quản trị công ty tại bốn NHTM lớn của Trung Quốc và bài học cho Việt Nam

(i) Về cấu trúc sở hữu: Cần tách dần mức ảnh hưởng của chính quyền trung ương, ra quyết định dựa trên nguyên tắc thị trường, mở rộng quyền sở hữu cho cổ đông nước ngoài, khuyến khích nhân viên sở hữu cổ phiếu của ngân hàng.

(ii) Về mô hình tổ chức và

quản lý: Các NHTM Việt Nam nên hình thành một hệ thống hội đồng quản trị kép, trong đó Hội đồng quản trị xem xét và hướng dẫn các hoạt động quản lý điều hành; Hội đồng giám sát hướng dẫn và tham mưu cho Hội đồng quản trị; Lãnh đạo ngân hàng cần nhận thức được tầm quan trọng của quản trị ngân hàng; Thu nhập cho Ban điều hành cần được chi trả dựa trên hiệu quả công việc và phải giảm trừ một phần liên quan đến nợ xấu.

(iii) Về minh bạch thông tin: Cơ quan giám sát của Ngân hàng Nhà nước (Cơ quan Thanh tra, giám sát ngân hàng) cần xây dựng bộ chỉ số về việc đánh giá độ minh bạch và công bố thông tin, trước mắt áp dụng với các ngân hàng niêm yết, yêu cầu phải tính toán và công bố bộ chỉ số này, từ đó tạo động lực đồng bộ hóa trong toàn hệ thống ngân hàng.

Chương 2: THỰC TRẠNG CHẤT LƯỢNG QUẢN TRỊ CÔNG TY TÁC ĐỘNG TỚI HIỆU QUẢ HOẠT ĐỘNG CỦA HỆ THỐNG NGÂN HÀNG VIỆT NAM

1. Về thực trạng quản trị công ty tại các NHTM Việt Nam

Thực trạng quản trị công ty tại các NHTM điều tra đánh giá

theo bộ 6 nguyên tắc trong quản trị công ty của OECD cho thấy: Bên cạnh nhiều thành công thì còn có một số bất cập, bao gồm:

- Còn thiếu sự thống nhất trong các văn bản pháp luật, thiếu những hướng dẫn thực hành cụ thể công tác quản trị công ty.

- Quy định pháp lý trong hoạt động ngân hàng tác động tới thông lệ quản trị còn chưa đầy đủ, khả năng cưỡng chế thực thi còn thấp, chưa đảm bảo tính đồng bộ.

- Các cơ quan quản lý đối với hoạt động ngân hàng đã được quy định rõ về chức năng quản lý giám sát nhưng sự phối hợp giữa các cơ quan chưa thật tốt; Các cơ quan có chức năng giám sát, quản lý nhà nước và cưỡng chế thực thi chưa có đầy đủ thẩm quyền, tính toàn vẹn và nguồn lực để hoàn thành được chức năng của mình một cách chuyên nghiệp và khách quan.

- Về công bố và minh bạch thông tin: Nhìn chung, các NHTM phải tuân thủ một loạt các quy định về công bố thông tin. Mặc dù các quy định này còn có sự chồng chéo giữa các bộ, ngành liên quan, tuy nhiên lại chưa đầy đủ, hiệu lực thi hành còn thấp và việc minh bạch thông tin còn chưa tốt.

- Về vai trò Hội đồng quản trị: Vai trò và nhiệm vụ của Hội đồng quản trị của ngân hàng Việt Nam mới chỉ tuân thủ một phần hoặc chưa tuân thủ đủ các nguyên tắc quản trị OECD và Ủy ban Basel về giám sát ngân hàng.

Nhóm nghiên cứu cũng triển khai một nghiên cứu thực nghiệm về quản trị công ty tại NHTMCP Ngoại thương Việt Nam; qua đó, nhóm nghiên cứu kết luận chính việc tuân thủ các nguyên tắc quản trị công ty của OECD về bảo vệ cổ đông, công bố thông tin và tính minh bạch đã góp phần làm tăng giá cổ phiếu Vietcombank, cải thiện thị giá của Vietcombank trên thị trường.

2. Tác động của quản trị công ty tới hiệu quả hoạt động của các NHTM Việt Nam

Để đánh giá tác động của quản trị công ty đến hiệu quả hoạt động của các ngân hàng, nhóm nghiên cứu đã sử dụng mô hình ước lượng dữ liệu bảng không cân (Unbalanced Panel Data) của 26 NHTM tại Việt Nam trong khoảng thời gian từ 2008 - 2014. Từ kết quả nghiên cứu, nhóm tác giả đưa ra kết quả như sau: “Nhìn chung có mối quan hệ giữa quản trị công ty và hiệu quả hoạt động của NHTM tại

Khám phá mùa hè cùng Vietcombank

12 chuyến du lịch quốc tế trị giá **509.000.000 VNĐ**

cùng hàng ngàn phần quà hấp dẫn khác
Dành cho khách hàng đăng ký và sử dụng các dịch vụ
Ngân hàng điện tử của Vietcombank
từ **15/06/2016** đến hết **12/09/2016**

Hotline: 1900545413 / Website: www.vietcombank.com.vn

Việt Nam nhưng mối quan hệ không giống nhau giữa các yếu tố: quy mô, mức độ độc lập và mức độ chuyên cần của ban lãnh đạo. Đồng thời, các tác động này cũng là không thống nhất giữa các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả hoạt động như ROAA, ROAE và NPL.”

Chương 3:

KHUYẾN NGHỊ NHẪM CẢI THIẾN HIỆU QUẢ QUẢN TRỊ CÔNG TY TẠI CÁC NHTM VIỆT NAM

1. Về hoàn thiện khuôn khổ pháp lý

(i) Hoàn thiện hành lang pháp lý, giám sát và cưỡng chế, bao gồm: Quy định chặt chẽ hơn nữa các yêu cầu về phẩm chất đạo đức, trình độ chuyên môn, nghiệp vụ của đội ngũ cán bộ lãnh đạo các tổ chức tín dụng (TCTD) cũng như đảm bảo các TCTD sẽ tuân thủ quy định này; Xây dựng Nghị định riêng về quản trị công ty trong tập đoàn ngân hàng; Ban hành quy định về việc tính chỉ số đánh giá năng lực quản trị công ty của các ngân hàng; Các cơ quan chức năng cần quan tâm nhiều hơn nữa tới việc giám sát tuân thủ các quy định của các TCTD.

(ii) Xây dựng môi trường cho thực thi các thông lệ tốt về quản trị công ty, gồm:

- Xây dựng thị trường tài chính phát triển toàn diện, bao gồm ngân hàng, chứng khoán, bảo hiểm; tiếp tục hiện đại hóa và phát triển đồng bộ hệ thống công nghệ ngân hàng...

- Các cơ quan quản lý nhà nước về tài chính - ngân hàng,

Hiệp hội Ngân hàng Việt Nam cũng cần tăng cường tuyên truyền, phổ biến kiến thức liên quan đến quản trị công ty tại các ngân hàng.

- Thành lập viện hoặc trung tâm chuyên về quản trị công ty. Tổ chức này sẽ đóng vai trò: (i) Nghiên cứu, xem xét việc đưa các chuẩn mực và thông lệ quản trị công ty tốt trên thế giới và khu vực để áp dụng tại Việt Nam hoặc xây dựng các chuẩn mực quản trị công ty của quốc gia để triển khai thực hiện; (ii) Hoàn thiện hệ thống chỉ tiêu đánh giá và khuyến khích thực hành quản trị công ty tốt; (iii) Thực hiện công tác truyền thông rộng rãi về vai trò của quản trị công ty; (iv) Tổ chức các chương trình đào tạo chuyên biệt cho các lãnh đạo doanh nghiệp... Kinh nghiệm của một số nước trong khu vực cho thấy, trong điều kiện chưa thể đảm bảo tuân thủ theo chuẩn mực quản trị công ty tốt nhất, mỗi quốc gia có thể xây dựng một hệ thống chuẩn mực quản trị quốc gia tiệm cận với các chuẩn mực quản trị tốt nhất và xây dựng lộ trình để đạt được những chuẩn mực này.

2. Về nâng cao năng lực quản trị nội bộ trong các NHTM

(i) Xây dựng quy chế về quản trị công ty trong ngân hàng:

- Các NHTM Việt Nam cần tập trung vào việc đáp ứng những quy định về quản trị công ty đã được Bộ Tài chính xây dựng từ tháng 3/2007.

- Việc nâng cao hiệu quả quản trị doanh nghiệp cần thực hiện song song với quá trình thay đổi

cấu trúc sở hữu của ngân hàng theo hướng giảm dần tỷ lệ sở hữu Nhà nước và nâng cao tỷ lệ sở hữu của các nhà đầu tư cá nhân, nhà đầu tư chiến lược nước ngoài.

- Cần nâng cao vị thế của bộ phận kiểm toán nội bộ trong mỗi ngân hàng thông qua việc đẩy mạnh thực hiện Thông tư 44/2011/TT-NHNN quy định về hệ thống kiểm soát nội bộ và kiểm toán nội bộ của TCTD, chi nhánh ngân hàng nước ngoài.

- Cần chú trọng vấn đề đảm bảo quyền lợi của cổ đông thiểu số.

(ii) Về vai trò của Hội đồng quản trị và các ủy ban

- Các NHTM cần xây dựng các tiêu chuẩn đề cập đến các vấn đề như tham nhũng, giao dịch vì lợi ích cá nhân, các hành vi vi phạm pháp luật hay vi phạm chuẩn mực đạo đức trong hoạt động.

- Cần đảm bảo rằng các chính sách về chi trả thù lao nhất quán với văn hóa của ngân hàng, các mục tiêu và chiến lược dài hạn và môi trường kiểm soát.

- Hội đồng quản trị cần hiểu rõ cấu trúc hoạt động của ngân hàng; cần yêu cầu các cấp quản lý chịu trách nhiệm cá nhân trước các quyết định quản lý.

Ngoài ra, nhóm nghiên cứu còn đưa ra khuyến nghị về việc nâng cao nhận thức của lãnh đạo NHTM; về nâng cao vai trò sở hữu nhà nước trong hệ thống NHTM; về tăng cường vai trò của sở hữu nước ngoài và các định chế tài chính quốc tế và về phát triển thị trường vốn.■

VCL